

Csík Tibor – Celler Zsuzsanna

Jelentés az iskolai könyvtárak 2006-os szakfelügyeleti vizsgálatáról A kérdőívek feldolgozása

Bevezető

Az iskolai (kollégiumi) könyvtárak (továbbiakban iskolai könyvtárak) szakfelügyeleti vizsgálata 2006 első felében a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (továbbiakban NKÖM) kezdeményezésére és anyagi támogatásával valósult meg.

Az iskolai könyvtárak szakfelügyeletének jogszabályi alapja a nyilvános könyvtári ellátásról szóló törvény (1997.CXL.5.§ (3)), és a végrehajtást szabályozó 14/2001. (VII.5.) NKÖM rendelet. A szakfelügyelet szempontrendszerét miniszteri közlemény (2002.V.24. Kulturális Közlöny 2002.11.sz.) részletezi.

A NKÖM a szakfelügyelet lebonyolításával és az összesített jelentés elkészítésével az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeumot (továbbiakban OPKM) bízta meg. Az OPKM a könyvtári szakfelügyelet lebonyolításában a 14/2001. (VII.5.) NKÖM rendelet 7.§ (3) alapján vesz részt.

Az iskolai könyvtárak szakfelügyeleti vizsgálatának tartalmát a fentebb említett 14/2001. (VII.5.) NKÖM rendelet és a miniszteri közleményben megjelölt részletes szempontrendszer (2002.V.24. Kulturális Közlöny 2002.11.sz.) határozza meg.

A szakfelügyeleti vizsgálat kiterjed az iskolai könyvtárakkal szemben támasztott azon követelményekre, melyeket a 11/1994. (VI.8.) MKM rendelet 3. számú melléklete tartalmaz. Az e jogszabályban megfogalmazott elvárások teljesülése ugyanis az Oktatási Minisztérium értelmezése szerint garanciális elemet tartalmaz az oktatás egészére vonatkozóan.

A szakfelügyeleti vizsgálat figyelembe veszi a könyvtári állomány ellenőrzéséről (leltározásáról) és az állományból történő törlésről intézkedő rendeletet (3/1975. (VIII.17.) KM-PM), valamint a muzeális könyvtári dokumentumok kezelését és nyilvántartását szabályozó rendeletet (22/2005. (VII.18.) NKÖM).

A nyilvános könyvtári ellátást meghatározó jogszabályok érvényesítésével, az első iskolai könyvtári szakfelügyeletre 2004-ben a NKÖM irányításával került sor. A szakfelügyeleti vizsgálatok lebonyolítását, a szakfelügyelők fölkészítését, valamint a jelentések feldolgozását és az összesített jelentés elkészítését az OPKM végezte, s az eredmények értékelésére és a jövőben követendő irányelvek kialakítására szakmai tanácskozást rendezett.

A szakmai tanácskozás résztvevői és a NKÖM képviselőjében jelen lévő dr. Kenyéri Katalin közösen megállapították, hogy a szakfelügyeleti vizsgálatról készülő jelentésben érvényesülnie kell az egységesség és az összehasonlíthatóság elvének. Azaz célszerű a jelentésben elkülönítetten kezelni az adatközlő részt,

valamint az elemzést, az értékelést és a javaslatokat tartalmazó részt. Az egységességet és az összehasonlíthatóságot nagyban szolgálja, ha a szakfelügyelők ugyanazon adatlapot alkalmazzák. Az értékelésnél, illetve a javaslatok kifejtésénél pontosan kell meghatározni a felelősséget és a kompetenciát.

Az OPKM az adatfölvételhez a fentebb említett jogszabályok szempontjait követve, valamint a könyvtárak tevékenységéről a NKÖM számára készítendő éves jelentés alapján, és figyelembe véve az Oktatási Minisztérium iskolai könyvtárakra vonatkozó statisztikai adatlapját, kérdőívtervezetet készített. A tervezetet az OPKM a NKÖM és OM közötti Ad hoc bizottság elé terjesztette, amely megtárgyalta és elfogadta azt.

Az iskolai könyvtárak helyzetét föltáró, reprezentatív vizsgálatra a 2006-os szakfelügyelet nem vállalkozhatott. Elsődleges szempont volt azonban, hogy a vizsgálat az ország egészére kiterjedjen. Az ország 19 megyéjében megyénként 3, Pest megyében 7 és Budapesten 9 iskolai könyvtárat látogattak meg a szakfelügyelők. Az iskolai könyvtárak kiválasztásánál – törekedve az összehasonlíthatóságra – két alapvető szempont érvényesült: működő gyűjtemény legyen, és főállású könyvtárost alkalmazzon.

Az iskolai könyvtári szakfelügyelet megyénkénti megoszlása

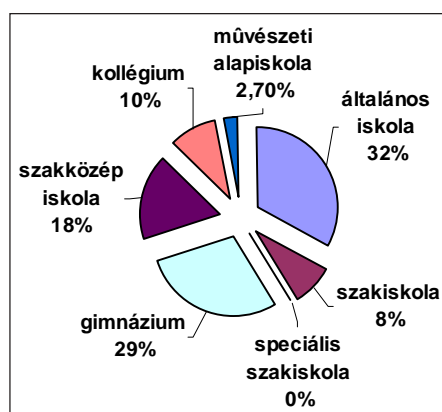
Megye	A vizsgált iskolai könyvtárak száma
Baranya	3
Bács-Kiskun	3
Békés	3
Borsod-Abaúj-Zemplén	3
Csongrád	3
Budapest	9
Gyor-Moson-Sopron	3
Hajdú-Bihar	3
Heves	3
Fejér	3
Jász-Nagykun-Szolnok	3
Komárom-Esztergom	3
Nógrád	3
Pest	7
Somogy	3
Szabolcs-Szatmár	3
Tolna	3
Vas	3
Veszprém	3
Zala	3

A szakfelügyeleti vizsgálatot lefolytató közoktatási intézmények típusonkénti megoszlása

Az iskolatípusok meghatározásának alapja az Oktatási Minisztérium statisztikai adatfelvételének (Oktatási Minisztérium: Statisztikai tájékoztató. Oktatási évkönyv – KIRSTAT) tipizálása volt.

A közoktatási intézmény

A közoktatási intézmény	Előfordulás
általános iskola	30
4 évfolyamos	5
6 évfolyamos	3
8 évfolyamos	31
szakiskola	9
speciális szakiskola	0
gimnázium	26
4 évfolyamos	25
6 évfolyamos	12
8 évfolyamos	9
szakközépiskola	18
felsőfokú szakképzés	9
kollégium	11
művészeti alapiskola	3

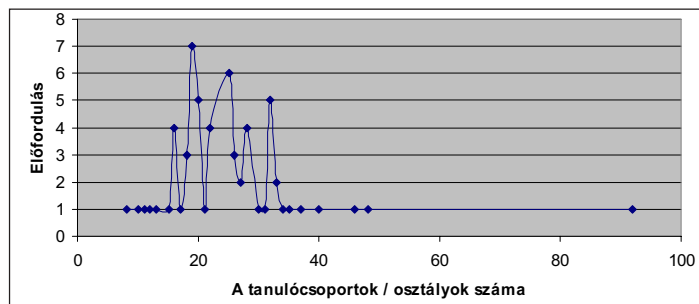
A közoktatási intézményekben folyó képzés jellege

Az iskolák 70%-ában általános képzés, 24%-ában szakképzés, 6%-ában művészeti oktatás folyik.

A képzés jellege	n	%
általános képzés	63	70
szakképzés	22	24
művészeti oktatás	5	6

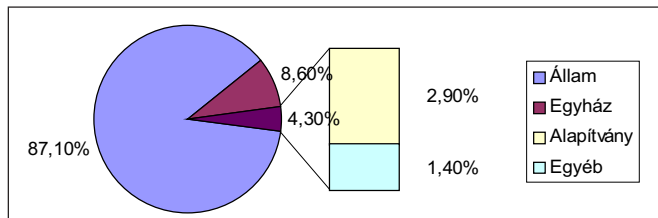
Az ellátandó tanulóközösség

Az oktatási intézmények létszáma 171 és 1635 fő között változik, átlagos létszámnak 733,1 adódik, a medián 691,5. Az összlétszámon belül a pedagógusok száma 19 és 130 között változik, az átlagos létszám 58,3, a medián pedig 51,5. A tanulók létszáma 136 és 1543 közötti értékeket vesz föl, az átlagos tanulói létszám 673,4, a medián 625. Egy diákra tehát a vizsgálat körében átlagosan 12,575 pedagógus jut. Az intézmény tanulócsoportjainak, illetve osztályainak (8–92) átlagos száma 24,3, a medián 24. Az átlagos diáklétszám a tanulói csoportokban, illetve az osztályokban: 30,17 fő.

A közoktatási intézmény fenntartója

A vizsgált intézmények fenntartója 61 esetben az állam, 6 iskolánál valamely egyház, kettőt alapítvány, egyet pedig nemzetiségi önkormányzat (Magyarországi Németek Országos Önkormányzata) tart fenn.

Az iskolai könyvtár 21 esetben (30%) integráltan, illetve kettős funkciójú gyűjteményként működik általános művelődési központ és más intézmény keretein belül.

Az iskolai könyvtárak munkatársai

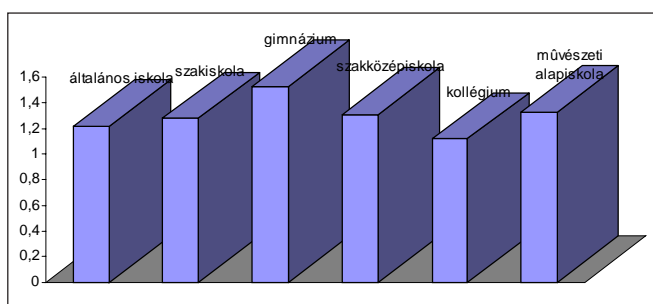
Az iskolai könyvtárakban könyvtáros munkakörben dolgozók létszáma, teljes munkaidőre vetítve:

A könyvtárosok száma (főállásra vetítve)	Előfordulás	Arány százalékban
0	1	1,4
0,5	3	4,3
1	42	60
1,2	1	1,4
1,3	1	1,4
1,5	2	2,9
2	18	25,7
2,5	2	2,9
Összesen	70	100,0

Átlagban 1,286 könyvtáros alkalmazása adódik iskolánként, a medián: 1.

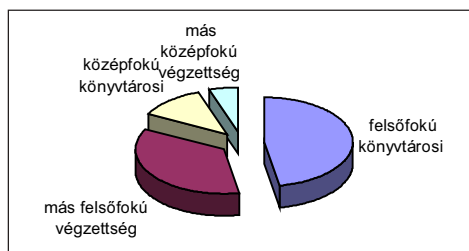
Az iskolai könyvtárosok foglalkoztatása **iskolatípusonként**:

Iskolatípus	Átlag
általános iskola	1,22
szakiskola	1,28
gimnázium	1,53
szakközépiskola	1,31
kollégium	1,12
művészeti alapiskola	1,33

Az iskolai könyvtárosok **végzettsége**:

Végzettség	Előfordulás	Arány százalékban
felsőfokú könyvtárosi szakképesítésű	62	47,3
más felsőfokú végzettséggel rendelkezik	46	35,1
középfokú könyvtárosi szakképesítésű	16	12,2
más középfokú végzettséggel rendelkezik	7	5,4

Két intézményben alkalmaznak könyvtári képzéssel nem rendelkező munkatársat az iskolai könyvtárban, de mind a két személynek más területen felsőfokú végzettsége van. 16 iskolai könyvtáros csak felsőfokú könyvtárosi szakképzéssel rendelkezik. Egy iskolai könyvtáros csak középfokú könyvtárosi képzést szerzett.

Az iskolai könyvtárak alapterülete, az olvasóhelyek és a szolgáltató helyek száma

Az iskolai könyvtárak használt helyiségek alapterülete 12 és 333 m² között változik. A 19/2002 (V.8.) OM rendelet minimumkövetelményei: négy vagy kevesebb évfolyam esetén 26 m², általános iskolára 52 m², szakiskolára, gimnáziumra, szakközépiskolára és kollégiumra vonatkozóan 82 m², kollégium esetén 100 fő alatt 52 m², a fölött 104 m².

Alapterület m ²	Általános iskola	Szakiskola	Gimnázium	Szakközépiskola	Kollégium	Művészeti alapiskola
< 52	3	–	–	–	–	–
52 – 81	10	1	4	2	2	1
82 – 104	9	2	7	9	4	–
> 104	14	6	20	8	5	2
Összesen:	36	9	31	19	11	3

A táblázatban kiemelt iskolai könyvtárak tehát nem felelnek meg a jogszabályi elvárásoknak.

A könyvtári olvasóhelyek száma 8 és 70 között változik, átlagosan egy könyvtárban 32,5 olvasóhely található, a medián 30.

A szolgáltató helyek száma 1 és 40 között változik. A könyvtári szolgáltatások minőségének megfelelő szinten tartása szempontjából nehézséget okoz, ha a szolgáltató helyek száma meghaladja a 10-et. A válaszadók (68 n) közül egy 16, 19 és 36, valamint két 40-es fordul elő. Az átlagos szolgáltatóhely-szám 3-nak adódik, a medián pedig 1-nek.

Az iskolai könyvtár létét igazoló dokumentum

A szakfelügyelők a könyvtárak 90%-ánál állapíthatták meg, hogy az intézmény szervezeti és működési szabályzata (SZMSZ) tartalmazza az iskolai könyvtár működési rendjét. A mulasztó intézmények túlnyomó többsége, 7-ből 4, gimnázium. A könyvtárak gyűjtőköri szabályzatát 95,7%-ban tartalmazza az SZMSZ melléklete. A hiány két gimnáziumban és egy általános iskolában volt. A gyűjtőköri szabályzatot az intézmények 67,1%-ánál véleményezte az Országos szakértői névjegyzékben szereplő szakértő. A jogszabályi elvárásoknak való meg nem felelés tehát itt a legnagyobb mértékű.

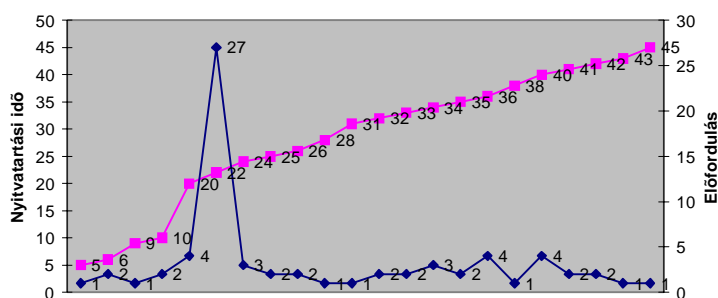
Az iskolai könyvtár az SZMSZ-en kívül az intézmény alapító okiratában (AO), pedagógiai programjában (PP) és az iskolai minőségirányítási programban (IMIP) szerepelhet. A vizsgált intézmények 92,9%-ában (65 n) az említett dokumentumok valamelyike foglalkozik a könyvtárral.

	Előfordulás	Arány százalékban
Alapító okirat (AO)	30	23,4
Pedagógiai program (PP)	61	47,7
Iskolai minőségirányítási program (IMIP)	37	28,9

Az iskolai könyvtár heti nyitvatartási ideje

Nyitvatartási idő

(óra/hét)	5	6	9	10	20	22	24	25	26	28	31	32	33	34	35	36	38	40	41	42	43	45
Előfordulás	1	2	1	2	4	27	3	2	2	1	1	2	2	3	2	4	1	4	2	2	1	1

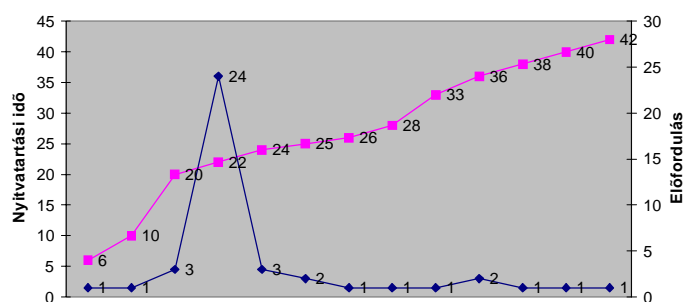
Az iskolai könyvtárak átlagos heti nyitva tartása 26,33 óra, a medián 22.

Abban az intézményben, ahol nem alkalmaznak iskolai könyvtárost, a könyvtár nyitva tartását heti 6 órában biztosítják. A három félállású könyvtárost foglalkoztató iskolában a nyitvatartási idő 5, 9 és 10 óra hetente.

Az egy főállású könyvtárost foglalkoztató intézményekben a könyvtár heti nyitva tartása a következőképpen alakul:

Nyitvatartási idő

(óra/hét)	6	10	20	22	24	25	26	28	33	36	38	40	42
Előfordulás	1	1	3	24	3	2	1	1	1	2	1	1	1

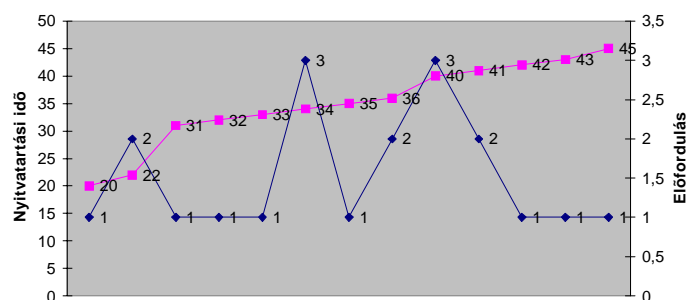
Azon intézményeknél, ahol teljes állásra vetítve 1,2; 1,3 és két helyen 1,5 az iskolai könyvtárosi státusok száma, a nyitvatartási idő rendre 22, 26, 32 és 35 óra hetente.

20 iskolában alkalmaznak teljes munkaidőre számolva 2 (18) és 2,5 (2) főt iskolai könyvtáros munkakörben. Ezen intézményeknél a könyvtár nyitva tartása a következő képet mutatja.

**Nyitva-
tartási idő
(óra/hét)**

Előfordulás

20 22 31 32 33 34 35 36 40 41 42 43 45
1 2 1 1 1 3 1 2 3 2 1 1 1

Az iskolai könyvtárak állományadatai

A 11/1994. (VI.8.) MKM rendelet 3. számú melléklete az iskolai könyvtáraktól legalább 3.000 könyvtári dokumentum meglétét követeli meg. Ennek az elvárásnak egy gyűjtemény nem tesz eleget (1.422 könyvtári egység). Az adatokat (1.422 – 53.000) összesítve az átlagos állomány 21.908,2 kötetet tartalmaz, a medián 20.909.

Az egy diákra jutó könyvtári egységek számáról 66 szakfelügyelői jelentés tartalmaz adatot. Az egy tanulóra számított egységek 4,8 és 71 között változnak, az átlag 32,6 kötet diákonként, a medián 34.

Az egy tanulóra jutó könyvtári egységek száma iskolatípusonként a következő:

Iskolatípus	Átlag
általános iskola	30,8
szakiskola	30,5
gimnázium	38,6
szakközépiskola	28,4
kollégium	40,4
művészeti alapiskola	26,7

A gyűjtemények állományának éves gyarapodása az utolsó teljes naptári évben 28 és 3.566 könyvtári egység között változik. Az átlagos állománynövekedés 875,6 kötet, a medián 797,5. A gyarapodás értéke 36.109 és 7.818.000 Ft között változik, az átlagnak 1.297.574,4 a mediánnak 1.021.922 adódik.

Az éves gyarapodáson belül a tartós használatba adott tankönyvek értékére 58 jelentés tér ki. Az adatok 0 és 2.480.996 Ft között szóródnak, az átlagos érték 593.941,2, a medián 515.955. A válaszadók esetében az állománygyarapodás értékének mintegy 46%-a a tartós használatba adott tankönyvek értékéből adódik.

Az állományból az utolsó teljes naptári évben törölt egységek számáról 56 szakfelügyelői jelentés ír. Ezek alapján az iskolai könyvtárak gyűjteményükből átlag-

ban 600,9 egységet töröltek – az adatok 0 és 6.218 között változnak –, a medián 194 egység. Az állomány egészét tekintve megállapítható, hogy átlagosan a gyűjtemények 2,7%-át törölték.

Az állomány megoszlása

Az iskolai könyvtárak állományának mintegy 85%-át az ún. hagyományos dokumentumok teszik ki. Az 58 adatközlés (szóródás: 0 – 48.000) alapján az átlagos dokumentumállomány 18.736,7 egység, a medián 17.082.

A hagyományos dokumentumokat tartalmazó állományrész megoszlása a következő:

Dokumentumtípus	Arány százalékban
könyv (kötött, tékázott időszak)	99,60
kurrens időszaki kiadvány	0,25
egyéb grafikus dokumentum (pl. kotta, kép, térkép)	0,15

Az iskolai könyvtárak audiovizuális dokumentumait vizsgálva a szakfelügyelet csak egy helyen nem talált ilyen dokumentumot. Az állományadatok 0 és 2.746 között változnak, az átlag 642,37 egység, a medián 610,5.

Az audiovizuális dokumentumokat tartalmazó állományrész megoszlása:

Dokumentumtípus	Arány százalékban
hangzóanyag	52,7
mozgóképek, film	33,8
egyéb	13,5

Az iskolai könyvtárak 84,3%-ában számítógépfájlok is képezik a részét. Az átlagos szám 80, az adatok 0 és 605 között változnak, a medián 85,5.

A számítógépfájlokat tartalmazó állományrész megoszlása:

Dokumentumtípus	Arány százalékban
elektronikus dokumentum	82
számítógépes oktatóprogram	18

Az állomány tartalmi megoszlása a nevelő-oktató munka szempontjából meghatározó három tematikus csoport alapján történt. Az összesített adatok alapján számított átlagok a tematikus csoportok egymáshoz viszonyított arányát kiegyensúlyozottnak mutatják:

	Arány a teljes állományban	Medián	Adatok szóródása
Tankönyv, tartós tankönyv, oktatási segédlet	17,29 %	35%	0 – 70 %
Tananyaghoz kapcsolódó szépirodalom	20 %	20%	0 – 91 %
Tananyaghoz kapcsolódó szakirodalom	48,13%	50 %	0 – 95 %

Az iskolai könyvtári gyűjteményeket az állomány tartalmi megoszlása szempontjából azonban óriási szélsőségek jellemzik. A három fő tematikus csoport állományon belüli aránya az egyes gyűjteményekben a 0 és a 70, 92, 95% között változik. Egy gyűjteményen belül az ilyen mértékű aránytalanság megkérdőjelezi azon jogszabályi elvárás teljesülését, mely elvárás szerint az iskolai könyvtárban meg kell lennie a nevelő-oktató tevékenységhez szükséges dokumentumok széles körének.

A szakfelügyeleti vizsgálat alá vont iskolai könyvtárak összesített adatai alapján egy átlagos gyűjteményben a tankönyvek és más hasonló dokumentumok adják az állomány több, mint egy hatod részét, a szépirodalom nem éri el az egy negyed részt, a szakirodalom pedig kevesebb mint a felét teszi ki, az ún. egyéb dokumentumok aránya mintegy 5,5%-ra rúg.

Az iskolai könyvtárak közül 18-nak van a birtokában muzeális könyvtári dokumentum, összesen 31.301 kötet. Ennek megoszlása:

1701 előttről való dokumentum	0,4 %
1701 – 1850 között megjelent dokumentum	27,7 %
Egyéb, muzeálissá minősített dokumentum	71,9 %

A muzeális kiadvánnyal rendelkező intézmények típusonként:

	Előfordulás
általános iskola	1
szakiskola	1
gimnázium	11
szakközépiskola	5
kollégium	2
ÁMK	1

A muzeális kiadvánnyal rendelkező gimnáziumok közül sok az egyházi fönntartású, a szakközépiskolák túlnyomó része közgazdasági szakközépiskola.

Az iskolai könyvtár költségvetése

A szakfelügyelők vizsgálatok az iskolai könyvtár költségvetését az utolsó teljes naptári évre vonatkozóan vizsgálták. Az állománygyarapításra fordított átlá-

gos összeg 1.152.561 Ft, amely az éves gyarapodás átlagolt értékének 88,8 %-át teszi ki. Az iskolai könyvtárak költségvetésük 8 – 11,4 %-át fordítják állományvédelemre (pl. kötetés, digitalizálás), 20 – 28,6 %-át a bútorzatra és egyéb felszerelésekre, 24 – 34,3 %-át technikai berendezésekre (pl. számítógép).

Az állomány nyilvántartása, föltárása

A szakfelügyelet során vizsgált 70 iskolai könyvtárból két gyűjteményben nem vezetnek egyedi leltárkönyvet és egy helyen csoportos leltárkönyvet. 40 iskolai könyvtárban az egyedi és a csoportos leltárkönyvet egyaránt vezetik.

A katalogizáláshoz 60 gyűjteményben (85,7%) alkalmaznak számítógépes programot. A munkához a következő szoftvereket használják:

Programnév	Előfordulás
Bagoly / Kolibri	1
Corvina	1
Elka	2
Ikir	1
Kistéka	1
Kolibri	1
Könyvtári Segéd 2002	1
Limbus	1
Meze	1
Mezo	3
S-Lib	1
Szikla	9
Szirén	36
Text Lib	1

A könyvtári állomány ellenőrzése

Az iskolai könyvtár gyűjteményét jogszabályban meghatározott módon ellenőrizni kell. A szakfelügyelők a 70 iskolai könyvtárból 66-nál (94,3%) tudták megadni az állomány-ellenőrzés legutóbbi időpontját:

Az állomány-ellenőrzés éve	Előfordulás
1978	1
1982	1
1988	2
1989	1
1991	1
1992	1
1993	1
1996	2

Az állomány- ellenőrzés éve	Előfordulás
1997	1
1998	5
1999	3
2000	4
2001	3
2002	13
2003	7
2004	3
2005	10
2006	8

Nyilvános könyvtári feladatok ellátása

A szakfelügyelők vizsgálta iskolai könyvtárak közül 4 lát el nyilvános könyvtári feladatokat. Közülük három általános művelődési központ (9.383, 10.481 és 18.233 könyvtári egységgel), egy pedig román gimnázium, általános iskola és kollégium (6.233 kötettel).

A jelentések 33 intézménynél jelzik, hogy az iskolai könyvtárba a tanulókon és a tanárokon kívül mások is olvasónak iratkoztak be. A beiratkozottak száma 3 és 309 között változik, az átlagnak 35,73 adódik, a medián 20.

Könyvtárhasználat

A szakfelügyeleti vizsgálat alá vont iskolai könyvtárak közül 57 (81,14%) olyan könyvtárhasználati szabályzattal rendelkezik, amely megfelel az iskolai könyvtárakra vonatkozó jogszabályoknak.

Az iskolai könyvtárakban az alábbi szolgáltatásokat vették igénybe az utolsó teljes naptári évben:

Szolgáltatás	Jelentők száma	Szóródás	Átlag	Medián
kölcsönzés	70	576–36.600	5.761	4.260
tankönyvek tartós használatba adása	66	54–3.686	710	848
könyvtárközi kölcsönzési kérés, másolatkérés	41	0–86	13,8	5
Könyvtárközi kölcsönzés (adás), másolatküldés	33	0–40	7	2
helyben olvasás, használat	68	200–16.383	4.651	3.008,5
tájékoztatás, referenzs kérdések	61	16–34.000	2.008	600
internethasználat	45	0–370.000	10.833	1.800
könyvtárhasználatra épülő szaktárgyi óra előkészítése	58	0–180	34	25
egyéb	52	0–504	49	30

Az iskolai könyvtár technikai felkészültsége

Olvasói számítógép 58 (83 %) iskolai könyvtárban található, ebből 51 (73 %) helyen van internet-hozzáférést és e-mail kapcsolatot biztosító gép. Az iskolai könyvtárakban a számítógépek száma 0 és 10 között változik, a számítógéppel rendelkező könyvtárakban átlag 3 gép található.

A könyvtárosnak szinte minden iskolai könyvtárban (67–96 %) van számítógépe. A gépek közül 62 (89 %) biztosít internet-hozzáférést és e-mail küldési lehetőséget.

A vizsgált iskolai könyvtárak közül csak egy rendelkezik fax készülékkel. Nyomtató a könyvtárak 87 %-ában, fénymásoló 57 %-ában, szkennel pedig 46 %-ában található. Mindhárom készülékkel együtt 25 iskolai könyvtár rendelkezik.

Az iskolai könyvtárak audiovizuális eszközökkel való felszereltsége az utóbbi időben némileg megváltozott, tudniillik az eszközök közül a CD-lejátszó került előtérbe:

Audiovizuális eszköz	Iskolai könyvtárak	Arány százalékban	Szóródás	Átlag
CD-lejátszó	58	83	0–4	0,9
DVD-lejátszó	42	60	0–7	1
Videomagnetofon	45	64	0–2	0,9
Egyéb hangfelvétel-lejátszó	43	61	0–4	1,2
Egyéb képmegjelenítő	37	53	0–1	0,6

Az iskolai könyvtárosok speciális szakismerete a szolgáltatások igénybevételére

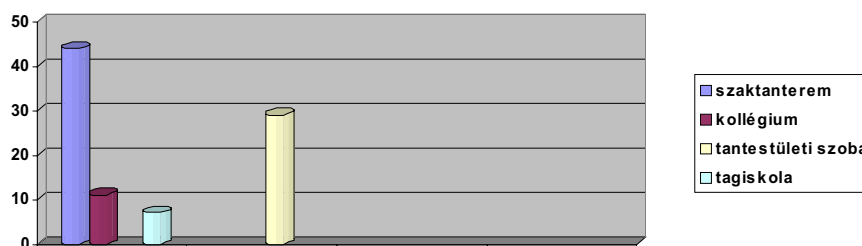
A külső szolgáltatások igénybevételéhez az iskolai könyvtárosok ez irányú szakismerete is szükséges. A szakfelügyelői jelentések szerint a pedagógiai intézet, illetve szakszolgálat szolgáltatásainak ismerete a leggyakoribb (66 n 94,3 %). Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum szolgáltatásait 58 helyen ismerik (83 %), a lelőhely-nyilvántartást 50 könyvtárban tudják használni (71,4 %), az Országos Dokumentumellátási Rendszert (ODR) 35 intézménynél propagálja az iskolai könyvtár (50 %).

Az iskolai könyvtárnak a könyvtáron kívül elhelyezett állományáról vezetett lelőhely-nyilvántartása

A könyvtári dokumentumoknak az iskolai könyvtáron kívüli elhelyezését 41 intézményben (56 %) központi katalógusban, illetve lelőhelyjegyzékben tartják nyilván. A letéti helyek száma 1–41 között változik, az 52 iskolában átlag 9,8 letéti hely van. A letétbe helyezett állomány kötetszáma 20 és 11.388 kötet között van, átlag 1.270.

A letéti állomány elhelyezése:

Letéti helyek	Iskolai könyvtárak	Arány százalékban	Szóródás	Átlag
Szaktanterem	44	63	0–35	7,7
Kollégium	11	16	0–1	1
Tantestületi szoba	29	41	0–13	1
Tagiskola	7	10	0–100	15

A megyei pedagógiai intézet és az iskolai könyvtár együttműködésének dokumentumai

A megyei pedagógiai intézetek, illetve szakszolgálatok és az iskolai könyvtár együttműködésének számos területe van. Az iskolai könyvtárak működése szempontjából kiemelkedő jelentőségűek a pedagógiai szakkönyvtári szolgáltatások. A jelentések szerint a leggyakrabban a továbbképzési és a tájékoztatási ügyekben keresik meg az iskolai könyvtárak a megyei pedagógiai intézetek szakkönyvtárait. Az együttműködés, a közös tevékenység leginkább dokumentált területei a következők voltak:

Területek	Előfordulás	Arány százalékban	Adatok szóródás
Értékelés	12	17	0–24
Pedagógiai szaktanácsadás	20	29	1–30
Képzés, továbbképzés	51	73	1–52
Tájékoztatás, szoftverfejlesztés	40	57	0–86
Könyvtárhasználati verseny	37	53	0–11
Szakmai pályázat	23	33	1–2
Tapasztalatcsere, egyéb szakmai rendezvény	46	66	1–15

Az ODR szolgáltatásainak propagandája

A szakfelüyeleti jelentések közül 35 szól az ODR ismeretéről, illetve szolgáltatásainak propagálásáról, ami azt jelenti, hogy az iskolai könyvtárak felében tudnak az ODR-ről. Az iskolai könyvtárosok körében tehát erősíteni kell a propagandát, jobban megismertetni az ODR szolgáltatásait. Nagyobb súlyt kellene fektetni a könyvtárak közötti kooperációra, a könyvtári hálózat rendszerszerű működésére.

A statisztikai adatszolgáltatásnak megfelelő nyilvántartások vezetése

A vizsgált iskolák 5 kivételével nyilvántartást vezetnek a statisztikai adatszolgáltatásnak megfelelően. Jellegükből adódóan 63 iskola, a válaszolók 90 %-a az Oktatási Minisztérium, 7 iskolai könyvtár, amely 10 %-ot tesz ki, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma statisztikája szerinti nyilvántartást vezet. Átfedések itt is tapasztalhatók: míg ezek közül 5 mindkét oldal felé jelent, két ÁMK csak a NKÖM statisztikájának megfelelő nyilvántartást vezet.

Egy osztály könyvtári célú foglalkoztatására is alkalmas helyiség megléte

Egész osztály számára a könyvtári foglalkozásokat főként a könyvtár helyiségében tartják (66 n, 94%), míg külön helyiségben 13 esetben vannak foglalkozások, amely 19 %-ot tesz ki. A két érték 100 %-nál több, ami azt jelenti, hogy hat iskolában mindkét helyen – a könyvtárban, és külön helyiségben is – folynak könyvtári foglalkozások.

Az állomány nagyobb részének szabadpolcos elhelyezése

A szakfelügyelői jelentések közül 67 (95 %) írt az állomány szabadpolcos elhelyezéséről. Átlagosan az állomány 60 %-át találhatjuk szabadpolcos elrendezésben, az értékek egyes iskolánként 15% és 100 % között ingadoznak.

Az iskolai könyvtári szakfelügyelők javaslatai

Az iskolai könyvtári szakfelügyelők javaslatai túlnyomó többségükben a könyvtár létét igazoló dokumentumokra, illetve azok hiányosságaira vonatkoznak. A könyvtári nyilvántartások vezetése, a pedagógiai program iskolai könyvtári vonatkozásai, illetve a könyvtári órák, az állományépítés (a tartós tankönyvek kezelése, a selejtezés) és az iskolai könyvtárosok számának növelése megközelítőleg azonos mértékben szerepel a javaslatok között. Több szakfelügyelő is ajánlotta, hogy a könyvtárosok fektessenek nagyobb súlyt arra, hogy az intézményben és azon kívül is megismertessék az iskolai könyvtári munkát és az elért eredményeket.

A szakfelügyelői jelentések nem tesznek javaslatot minisztériumi intézkedésre, de jelzik például, hogy célszerű volna megváltoztatni az oktatási statisztika adatsorát, és a digitális állomány értelmezésének nehézségét.

A kulturális célú központi költségvetési támogatás felhasználása

Az iskolai könyvtárak közül kulturális célú költségvetési támogatásban csak 16 részesült, átlag 396.740 Ft összegben.

Tibor Csík – Zsuzsanna Celler: Report about school-supervision in school (boarding-school) libraries in 2006

On the initiative and subsidization of the Hungarian Ministry of Education and Culture a survey was made in 70 institutions in the first part of 2006. The libraries of different school types and other patrons of a school were examined. Almost every task of school librarians work were examined. The results of this survey (with charts and statistics) are stated in this study.

Tibor Csík – Zsuzsanna Celler: Bericht über die in den Schulbüchereien im Jahre 2006 durchgeführte Revision der fachlichen Aufsicht

Die sich auf 70 Schulen erstreckende Untersuchung – auf eine Initiative und mit der materiellen Unterstützung des Ministeriums der Nationalen Kulturellen Erbe – erfolgte in der ersten Hälfte 2006. Der Prüfung wurden sowohl verschiedene Schultypen wie auch Büchereien verschiedener Schulträger unterworfen. Die Studie von Zsuzsanna Celler und Tibor Csík fasst das Resultat der fast alle Fragen der Arbeit der Schulbüchereien berührende Prüfung zusammen.

ORSZÁGOS PEDAGÓGIA KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUM

NYITVA TARTÁS

<i>Könyvtár:</i>		<i>Múzeum:</i>	
Hétfő:	zárva	Hétfő:	zárva
Kedd:	9.00–19.00	Kedd:	10.00–18.00
Szerda:	9.00–19.00	Szerda:	10.00–18.00
Csütörtök:	9.00–19.00	Csütörtök:	10.00–18.00
Péntek:	9.00–19.00	Péntek:	10.00–18.00
Szombat:	9.00–14.00	Szombat:	10.00–14.00

ELÉRHETŐSÉGEINK

Könyvtár:	1/323–5500
	1/323–5553
	1/323–5572
Múzeum:	1/323–5513
Rendezvény:	1/323–5571
Taneszköz-információ:	1/328–0650
1088 Bp., Baross u. 13.	
www.tanszertar.hu	